

STORTINGET

Innst. 99 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 3:1 (2017–2018)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Riksrevisjonen følger normalt opp forvaltningsrevisjoner tre år etter at sakene er behandlet. Dersom det ikke er gjort nødvendige endringer etter tre år, blir saken fulgt opp igjen året etter.

Dokument 3:1 (2017–2018) omtaler oppfølgingen av ni forvaltningsrevisjoner. Åtte av de ni sakene er avsluttet. *Riksrevisjonens undersøkelse av statens arbeid med CO₂-håndtering* – Dokument 3:14 (2012–2013) følges videre.

1.2 Avsluttede saker

1.2.1 Riksrevisjonens undersøkelse av havbruksforvaltningen – Dokument 3:9 (2011–2012)

INNLEDNING

Dokument 3:9 (2011–2012) *Riksrevisjonens undersøkelse av havbruksforvaltningen* ble sendt til Stortinget 6. mars 2012. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 12. februar 2013 etter en høring 3. desember 2012, jf. Innst. 199 S (2012–2013). Saken ble behandlet i Stortinget 19. mars 2013.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere i hvilken grad statusen og utviklingen i havbruksnæringen er i tråd med det nasjonale målet om å være bærekraftig og miljøtilpasset, og om myndighete-

nes virkemiddelbruk og oppfølging er effektiv og tilstrekkelig.

Riksrevisjonen fulgte opp saken i Dokument 3:1 (2016–2017) *Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget*. Riksrevisjonen konkluderte med at oppdrettsnæringen fortsatt står overfor store utfordringer, blant annet med lakselus, fisk som rømmer, og høy dødelighet. Departementet arbeider både med et nytt system som skal styre produksjonskapasiteten i næringen, og med endringer i regelverket i tillegg til at de har fått på plass virkemidler for å styrke innovasjon og forskning, men det er det for tidlig å se noen effekt av tiltakene. Kontroll- og konstitusjonskomiteen sluttet seg til at Riksrevisjonen fulgte saken videre, jf. Innst. 143 S (2016–2017).

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 21. mars 2017 Nærings- og fiskeridepartementet om å redegjøre for endringer og tiltak som er iverksatt etter departementets brev av 18. mars 2016, og for hvilke resultater som er oppnådd i 2016. Departementet svarte i brev av 9. mai 2017 og redegjorde for nytt system for styring av produksjonskapasiteten, strategi mot rømming og handlingsplan mot resistens, samt vedtatte endringer i regelverket.

Riksrevisjonen konstaterer at Nærings- og fiskeridepartementet har fått på plass mange elementer i et nytt system for forvaltningen av havbruksnæringen. Det nye systemet skal brukes til å regulere veksten i næringen fra høsten 2017, og det vil legge grunnlaget for oppfølgingen av utviklingen i næringen. Riksrevisjonen forutsetter at Nærings- og fiskeridepartementet følger opp at systemet og regelverket for øvrig gir nødvendige forbedringer.

Norsk oppdrettsnæring står fortsatt overfor store utfordringer. Riksrevisjonen vil følge utviklingen i havbruksnæringen og vil gjennom de årlige risikovurderingene vurdere om det er behov for en ny forvaltningsrevisjon på området.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.2 Riksrevisjonens undersøkelse av norsk bistand til helsesektoren i Malawi – Dokument 3:8 (2012–2013)

INNLEDNING

Dokument 3:8 (2012–2013) *Riksrevisjonens undersøkelse av norsk bistand til helsesektoren i Malawi* ble sendt til Stortinget 19. februar 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 23. april 2013, jf. Innst. 265 S (2012–2013). Stortinget behandlet saken 16. mai 2013.

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere måloppnåelse og effektivitet i store helseinnsatser i Malawi som var direkte eller indirekte finansiert av Norge, samt å vurdere forvaltningens oppfølging og kontroll med bruken av midlene.

Riksrevisjonens undersøkelse viste at sentrale mål for redusert barne- og mødredødelighet og styrking av helsesystemet ikke var nådd. Det ble også funnet svakheter både ved forvaltningen av midlene og ved Utenriksdepartementets oppfølging og kontroll med at midlene ble brukt som forutsatt.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen pekte i Innst. 265 S (2012–2013) på at det ikke hadde vært tilstrekkelig framgang i Malawi når det gjaldt å nå målene om å redusere barne- og mødredødeligheten som var satt i helsesektorprogrammet for 2010. Komiteen pekte videre på at det var vesentlige svakheter ved malawiske myndigheters arbeid med å styrke det offentlige helsevesenet. Blant annet var lege- og sykepleierdekningen fortsatt lav, noe som gjorde at landet var avhengig av utenlandsk helsepersonell.

Komiteen var opptatt av at Utenriksdepartementet måtte se nærmere på muligheten for å følge opp at bistandsmidlene til Malawi framkom i landets statsbudsjett og regnskap, og påpekte at dette også var viktig for å redusere risikoen for misligheter og korrupsjon. Komiteen viste i den forbindelse til at Riksrevisjonen stilte spørsmål ved bruk av direkte budsjettstøtte til et land som Malawi, der revisjons- og kontrollordningene er svake.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 28. mars 2017 Utenriksdepartementet om å gjøre rede for tiltak som er iverksatt for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger i Dokument 3:8 (2012–2013) og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader, og hvordan tiltakene eventuelt har bidratt til å bedre måloppnåelsen. Departementet svar-

te i brev av 3. mai 2017. Svarbrevet ble fulgt opp med en gjennomgang av ettersendt dokumentasjon fra departementet og et felles telefonintervju med ambassaden i Malawi og Utenriksdepartementet 31. mai 2017.

Riksrevisjonen registrerer at utviklingen på helseindikatorerne i Malawi er positiv, og at flere av målene i Malawis helsesektorprogram fra 2010 er nådd – det gjelder innen både spedbarnsdødelighet, barnedødelighet og mødredødelighet. Det er fortsatt ikke god nok lege- og sykepleierdekning eller behandling av hiv/aids, men Riksrevisjonen registrerer at det er en positiv utvikling også på disse områdene.

Riksrevisjonen merker seg at Utenriksdepartementet har iverksatt midlertidige kompenserende tiltak fordi Malawis offentlige forvaltning ikke fungerer godt nok. Blant annet har departementet satset på forsterket kontroll gjennom revisjon og inngåelse av rammeavtale med et regnskapsfirma.

Riksrevisjonen registrerer også at departementet verken gir direkte budsjettstøtte bilateralt eller sektorbudsjettstøtte til helse, men i stedet kanaliserer støtten gjennom finansieringsmekanismen Health Services Joint Fund (HSJF). Riksrevisjonen merker seg i tillegg at det er etablert og delfinansiert en egen kontrollmekanisme med en såkalt fiduciary agent (FA) og en procurement agent (PA) som skal sørge for forsvarlig kontroll av midlene som utbetales, og innkjøpene som gjøres.

Riksrevisjonen registrerer at norske myndigheter har bidratt til å støtte tiltak mot svinn av medisiner og medisinsk utstyr. Tiltakene omfatter både støtte til en studie og støtte til opprettelsen av Drug Theft Investigation Unit (DTIU) i 2016.

Riksrevisjonen konstaterer at det er iverksatt en rekke tiltak for å styrke måloppnåelse, oppfølging og kontroll av bistand til helsesektoren i Malawi. Riksrevisjonen merker seg imidlertid at det fremdeles er en utfordring at helsesektoren i Malawi er svært avhengig av bistand, og at forvaltningen av midlene er svak. Riksrevisjonen mener derfor at disse områdene fortsatt krever stor oppmerksomhet fra Utenriksdepartementet.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.3 Riksrevisjonens undersøkelse av NAVs forvaltning av tilretteleggingsgarantien – Dokument 3:9 (2012–2013)

INNLEDNING

Dokument 3:9 (2012–2013) *Riksrevisjonens undersøkelse av NAVs forvaltning av tilretteleggingsgarantien* ble overlevert til Stortinget 24. oktober 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 3. desember 2013, jf. Innst. 49 S (2013–2014), og saken ble behandlet i Stortinget 16. desember 2013.

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere hvordan tilretteleggingsgarantien ble brukt, og belyse forhold som kunne forklare eventuelle variasjo-

ner i arbeids- og velferdsetatens bruk av ordningen. Tilretteleggingsgarantien ble innført for å bidra til at personer med behov for bistand fra et NAV-kontor får eller beholder jobb. Riksrevisjonen vurderte også i hvilken grad ordningen ble fulgt opp av overordnede myndigheter. Undersøkelsen omfattet perioden 2008–2012, med hovedvekt på perioden 2010–2012.

Riksrevisjonens undersøkelse viste at tilretteleggingsgarantien var lite brukt, og at innholdet i garantien var uklart. NAV Fylke og NAV-kontorene hadde ikke fulgt opp arbeidet med tilretteleggingsgarantien i tilstrekkelig grad, og det var mangler i styringsinformasjonen om garantien. Riksrevisjonen anbefalte at Arbeids- og velferdsdirektoratet målrettet arbeidet med tilretteleggingsgarantien for å sikre riktig bruk av ordningen, slik at flere personer med nedsatt funksjonsevne kunne komme i jobb eller bli værende i jobb. Riksrevisjonen mente videre at det var behov for å klargjøre innholdet i tilretteleggingsgarantien, og at Arbeids- og velferdsdirektoratet måtte gjøre ordningen mer kjent. Videre mente Riksrevisjonen at NAV Fylke måtte sørge for at arbeidet med tilretteleggingsgarantien fikk tilstrekkelig prioritet. De øremerkede midlene fra Arbeids- og velferdsdirektoratet måtte benyttes for å hjelpe NAV-kontorene med å styrke kompetansen om innholdet i tilretteleggingsgarantien og praktiseringen av ordningen. Det ble også trukket fram at ledelsen ved NAV-kontorene i større grad måtte følge opp arbeidet med tilretteleggingsgarantien.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste i Innst. 49 S (2013–2014) til at det var store fylkesvise forskjeller i bruken av ordningen. Forskjellene gjaldt både antall tilretteleggingsgarantier som var inngått, avslutning av garantier og hvem som fikk innvilget tilretteleggingsgaranti. NAV-kontorenes oppfølging av brukerne varierte også mye, og ordningen syntes å være for dårlig kjent blant aktuelle målgrupper.

Tilretteleggingsgarantien for arbeidsgivere var nesten ikke benyttet, og NAV-kontorene brukte ulike kriterier for utvelging av hvem som ble tilbudt tilretteleggingsgaranti.

Komiteen viste til at NAV Fylke de siste fem årene hadde fått tildelt midler til en koordinatorstilling for tilretteleggingsgarantien, men at ikke alle fylkeskontorene hadde brukt midlene som forutsatt. Komiteen påpekte at midler skal benyttes som forutsatt.

Komiteen merket seg videre at ordningen med tilretteleggingsgaranti i liten grad ble brukt av personer som var arbeidssøkere, og stilte derfor spørsmål ved om ordningen nådde godt nok ut til dem som var utenfor arbeidslivet. Komiteen merket seg også at det var lite systematisk styringsinformasjon om tilretteleggingsgarantien.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 5. april 2017 Arbeids- og sosialdepartementet gjøre rede for tiltak som er iverksatt for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader. Departementet svarte i brev av 9. mai 2017.

Riksrevisjonen konstaterer at det 1. januar 2016 ble innført en ordning med tilretteleggings- og oppfølgingsavtaler som erstatter ordningen med tilretteleggingsgarantier. Den nye ordningen er i liten grad sammenlignbar med den tidligere tilretteleggingsgarantien. Den nye ordningen er fulgt opp av departementet gjennom egne retningslinjer som presiserer hvordan ordningen skal brukes, og i forskrift om arbeidsmarkedstiltak. Det er blitt flere krav til både målgruppe, innhold og bruk.

Oppfølging er nå obligatorisk, og avtalen skal primært omfatte både arbeidssøkeren og arbeidsgiveren. Ifølge departementet arbeider arbeids- og velferdsetaten i økende grad helhetlig og tverrfaglig, og dette bidrar til å fremme tilretteleggings- og oppfølgingsavtaler som virkemiddel.

Riksrevisjonen registrerer videre at det er iverksatt flere tiltak for å klargjøre innholdet i ordningen med tilretteleggings- og oppfølgingsavtaler og for å øke kompetansen om ordningen. Det er også iverksatt tiltak for å gjøre ordningen bedre kjent blant arbeidstakere, arbeidssøkere og arbeidsgivere, og det er iverksatt ulike tiltak for å øke prioriteringen og forankringen av ordningen hos ledelsen ved NAV-kontorene. Blant annet er bruken av ordningen med tilretteleggings- og oppfølgingsavtaler inkludert i interne standarder, retningslinjer og styringsdokumenter for arbeids- og velferdsetaten. Riksrevisjonen forutsetter at Arbeids- og sosialdepartementet følger opp bruken av ordningen videre, blant annet ut fra de fylkesvise variasjonene som finnes.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.4 Riksrevisjonens undersøkelse av skatte- og avgiftsmyndighetenes kontroll av merverdiavgift – Dokument 3:11 (2012–2013)

INNLEDNING

Dokument 3:11 (2012–2013) *Riksrevisjonens undersøkelse av skatte- og avgiftsmyndighetenes kontroll av merverdiavgift* ble overlevert Stortinget 11. juni 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 10. desember 2013, jf. Innst. 83 S (2013–2014). Stortinget behandlet saken 16. desember 2013.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere hvordan skatte- og avgiftsmyndighetenes kontrollarbeid bidrar til å nå Stortingets mål om korrekt fastsettelse av merverdiavgift.

Riksrevisjonen fulgte opp saken i Dokument 3:1 (2016–2017) *Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget*. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling til Dokument 3:1 (2016–2017) 13. desember 2016, jf. Innst. 143 S (2016–2017). Komiteen viser i Innst. 143 S (2016–2017) til Riksrevisjonens vurderinger om at det er iverksatt en rekke tiltak for å følge opp anbefalingene i Dokument 3:11 (2012–2013) og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader i Innst. 83 S (2013–2014), men at det fortsatt er områder som kan forbedres. I Innst. 143 S (2016–2017) viser komiteen også til at ansvaret for merverdiavgift ved innførsel vil bli overført fra Tolletaten til Skatteetaten fra 1. januar 2017. En viktig premis for denne endringen er at informasjonsutvekslingen mellom etatene økes, noe som vil bidra til å styrke kontrollen på merverdiavgiftsområdet generelt. Komiteen var enig med Riksrevisjonen i at det var riktig å følge saken videre, siden det gjenstår å se hvorvidt målet om styrket kontroll på merverdiavgiftsområdet generelt vil bli nådd.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 28. mars 2017 Finansdepartementet om å redegjøre for hvilke resultater som er oppnådd på området de siste årene, og viste i den sammenheng særlig til anbefalingene i Dokument 3:11 (2012–2013) om bruken av tilleggsavgift i oppgavekontrollen, utvelgelse av oppgaver og deklarasjoner for kontroll, kontrollen av merverdiavgiftsregisteret og effektmåling av informasjons- og veiledningsarbeid. I tillegg ba Riksrevisjonen departementet om å redegjøre både for arbeidet med å overføre ansvaret for merverdiavgift ved innførsel fra Tolletaten til Skatteetaten og for erfaringene med overføringen så langt. Riksrevisjonen ba dessuten departementet om å kommentere hvordan samhandlingen mellom etatene er organisert, og hvilke endringer som er gjort i etatenes ikt-systemer for å sikre bedre informasjonsflyt mellom etatene. I brevet til Finansdepartementet viste Riksrevisjonen for øvrig til komiteens merknader, jf. Innst. 83 S (2013–2014) og Innst. 143 S (2016–2017). Departementet svarte i brev av 5. mai 2017.

Riksrevisjonen viser til at ansvaret for merverdiavgift ved innførsel ble overført fra Tolletaten til Skatteetaten fra 1. januar 2017. Denne overføringen av ansvar berører mange aktører, både eksternt og internt i etatene. Riksrevisjonen registrerer at Skatteetaten og Tolletaten har gjennomført mange tiltak for at endringen av merverdiavgiftsordningen skal bli vellykket. Riksrevisjonen merker seg at Finansdepartementet så langt er fornøyd med det arbeid Skatteetaten og Tolletaten har gjort med å forberede og implementere den nye ordningen. Da det ennå er for tidlig å konkludere om hvordan den nye ordningen for merverdiavgift vil fungere, er det etter

Riksrevisjonens vurdering viktig at departementet har en tett oppfølging av etatene og resultatene på området.

Riksrevisjonen registrerer videre at Skattedirektoratet har iverksatt en rekke tiltak for å følge opp Riksrevisjonens merknad om likebehandling i bruk av tilleggs-skatt i meldingskontrollen, jf. Innst. 83 S (2013–2014). Tiltakene som er iverksatt, synes å ha en klar effekt, særlig for nivået på bruken av tilleggs-skatt. Riksrevisjonen registrerer at det fortsatt er enkelte regionale forskjeller på området, og det er viktig at departementet har oppmerksomheten rettet mot dette i styringsdialogen med Skatteetaten.

God kvalitet i merverdiavgiftsregisteret er en viktig forutsetning for å kunne forebygge og hindre svindel på området. Skatteetaten har iverksatt en rekke tiltak for å øke kvaliteten på registeret, men Riksrevisjonen registrerer at det fortsatt er utfordringer på området. Riksrevisjonen er enig i at det er et langsiktig arbeid å øke kvaliteten på registeret. Det er derfor etter Riksrevisjonens vurdering viktig at departementet fortsatt har en tett oppfølging av Skatteetatens arbeid for å bedre registerkvaliteten.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.5 Riksrevisjonens undersøkelse av tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd – Dokument 3:12 (2012–2013)

INNLEDNING

Dokument 3:12 (2012–2013) *Riksrevisjonens undersøkelse av tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd* ble sendt til Stortinget 11. juni 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 10. desember 2013, jf. Innst. 80 S (2013–2014). Stortinget behandlet innstillingen 16. desember 2013.

Målet med undersøkelsen, som omfattet perioden 2006–2012, var å belyse om tilskuddene til kunstmåtene scenekunst, musikk og visuell kunst er hensiktsmessig utformet, forvaltet og fulgt opp av tilskuddsforvalterne og departementet ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste i sin innstilling til at den delte Riksrevisjonens oppfatning om at Kulturdepartementets styring ikke i tilstrekkelig grad har sikret tilfredsstillende tilskuddsforvaltning. Komiteen merket seg at Kulturdepartementet bør ha en mer aktiv innhenting av systematisk og samlet informasjon om bruken av tilskuddsmidlene for å sørge for at tilskuddsforvaltningen fungerer effektivt og hensiktsmessig, og at fastsatte mål og resultatkrav for ordningene nås.

Komiteen merket seg at det var en sterk økning i tilskuddene til Norsk kulturfond i perioden, men at det var forskjeller i den geografiske fordelingen av tilskuddene. Komiteen viste til at Norsk kulturråd ikke har god nok oppfølging og informasjon om bruken av tilskudd-

ene. Komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens anbefaling om at Norsk kulturråd bør vurdere å innhente mer kunnskap om årsakene til de store regionale forskjellene i fordelingen av tilskuddsmidlene, og at rådet på grunnlag av denne kunnskapen bør iverksette hensiktsmessige tiltak med sikte på utjevning.

Komiteen viste videre til at det er svakheter i tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd, og at søknadsbehandlingen ikke har vært tilstrekkelig dokumentert. Komiteen merket seg imidlertid at Norsk kulturråd har kommet langt i sin gjennomgang og forbedring av søknadsbehandlingsprosesser som gjelder de ulike tilskuddsordningene. Komiteen merket seg videre at Norsk kulturråd har gjennomført vesentlige endringer og tatt organisatoriske grep for å tilpasse seg nye retningslinjer, forskrifter og instruksjoner som skal sikre bedre måloppnåelse.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 6. mars 2017 Kulturdepartementet redegjøre for tiltak som er iverksatt for å følge opp kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader og Riksrevisjonens anbefalinger, samt for hvilke resultater som er oppnådd.

Departementet svarte i brev av 4. april 2017.

Riksrevisjonen intervjuet 17. august 2017 representanter for Norsk kulturråd. I tillegg er brev, supplerende e-poster, relevante styringsdokumenter og andre dokumenter fra departementet og Kulturrådet innhentet og gjennomgått.

Riksrevisjonen merker seg at Kulturdepartementet og Norsk kulturråd har iverksatt flere tiltak for å imøtekomme kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader i Innst. 80 S (2013–2014) og Riksrevisjonens anbefalinger. Undersøkelsen viser at Kulturdepartementet er i ferd med å innføre et elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem som vil omfatte hele tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd. Dette systemet vil kunne sikre sporbarhet og forenkle søknadsprosessen og gi grunnlag for bedre kontroll og oppfølging av saksbehandling.

Riksrevisjonen merker seg at implementering av rapporteringsmodulen og statistikkmodulen i det nye søknads- og saksbehandlingssystemet er betydelig forsinket, og at disse først vil være i funksjon tidligst i 2018.

De regionale forskjellene i fordelingen av tilskuddsmidlene er fortsatt store. Norsk kulturråd har ikke undersøkt årsakene til forskjellene i fordelingen av tilskuddsmidler siden 2012. Kulturrådet har heller ikke bestilt eksterne evalueringer av årsakene til disse forskjellene.

Norsk kulturråd driver systematisk informasjonsarbeid rettet mot kommuner og fylkeskommuner om tilskuddsordningene og søknadsprosessene. Gjennom dialogmøter med fylkene og kursvirksomhet kan Kul-

turrådet bidra til at det kommer inn flere og bedre søknader.

Etter Riksrevisjonens vurdering er det satt i gang tiltak som vil kunne bedre tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd og utjevne de store regionale forskjellene i fordelingen av tilskuddsmidlene. Norsk kulturråd mangler imidlertid fortsatt kunnskap om hva som er årsakene til de regionale forskjellene i fordelingen av tilskuddsmidlene, og om hvorvidt de tiltakene som settes i gang, er hensiktsmessige med tanke på å utjevne de store forskjellene.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.6 Riksrevisjonens undersøkelse av tilskudd til naturmangfold og friluftsliv – Dokument 3:13 (2012–2013)

INNLEDNING

Dokument 3:13 (2012–2013) *Riksrevisjonens undersøkelse av tilskudd til naturmangfold og friluftsliv* ble sendt til Stortinget 24. oktober 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen leverte innstillingen sin den 10. desember 2013, jf. Innst. 84 S (2013–2014). Saken ble behandlet av Stortinget 16. desember 2013.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere i hvilken grad tilskudd til naturmangfold og friluftsliv bidrar til god måloppnåelse og blir forvaltet i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Riksrevisjonens undersøkelse viste blant annet at Miljøverndepartementet (i dag Klima- og miljødepartementet) ikke innhentet informasjon om måloppnåelse for tilskuddene til naturmangfold og friluftsliv gjennom sin styring av underliggende etater. Videre var mangel på evalueringer en årsak til at det ikke forelå tilstrekkelig informasjon om i hvilken grad tilskuddsordningene bidro til å nå nasjonale mål.

Undersøkelsen viste også at tilskuddsforvaltningen i liten grad var i samsvar med prinsipper om god forvaltningsskikk, da saksbehandlingstiden var lang og mange søkere ikke fikk noen begrunnelse for hvorfor de fikk avslag på søknaden, eller ikke ble opplyst om klageadgangen. Omkring én tredel av fylkesmennene hadde ikke kartlagt hvilke arter og naturtyper som burde prioriteres med hensyn til tilskudd.

På bakgrunn av funnene i undersøkelsen anbefalte Riksrevisjonen departementet å styrke styringsinformasjonen om tilskuddsordningen gjennom evaluering og forbedret resultatoppfølging, slik at Stortinget får kunnskap om måloppnåelsen. Riksrevisjonen anbefalte også departementet å sørge for bedre kvalitet i saksbehandlingen av tilskuddene, enten saksbehandlingen skjer i Direktoratet for naturforvaltning (i dag Miljødirektoratet) eller hos fylkesmennene eller fylkeskommunene.

Ved behandlingen av Dokument 3:13 (2012–2013), jf. Innst. 84 S (2013–2014), uttalte kontroll- og konstitu-

sjonskomiteen at Riksrevisjonen peker på vesentlige svakheter ved dagens tilskuddsforvaltning innenfor alle de områdene rapporten omhandler, eksempelvis ved saksbehandlingen innenfor viltforvaltningen, som på mange punkter unnlater å oppfylle gjeldende kvalitetskrav til offentlig forvaltningsskikk. Komiteen sluttet seg til kritikken og påpekte at det er viktig at forvaltningspraksisen forbedres vesentlig. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, merket seg Riksrevisjonenes anbefalinger om å styrke styringsinformasjonen og sørge for bedre kvalitet i saksbehandlingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viste til at Norge bør styrke innsatsen for å oppfylle FNs konvensjon om biologisk mangfold, og at dette skal gjøres gjennom en kunnskapsbasert forvaltning. Det ble påpekt at kartlegging er en forutsetning for å vite om et område er kvalifisert til å få tilskudd. Flertallet var bekymret for at mangelfull kartlegging av prioriterte arter og utvalgte naturtyper kan føre til at tilskudd til disse ikke gir god måloppnåelse. Flertallet mente at kartleggingen av prioriterte arter og utvalgte naturtyper bør intensiveres betydelig, parallelt med at tilskudd til bevaring og forvaltning videreføres.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 28. mars 2017 Klima- og miljødepartementet om å redegjøre for hvilke endringer og tiltak som har blitt iverksatt for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader, jf. Innst. 84 S (2013–2014), og om det har skjedd forbedringer når det gjelder resultater og måloppnåelse.

Klima- og miljødepartementet svarte i brev av 9. mai 2017. Departementet opplyser i brevet at det i forbindelse med oppfølgingen av Dokument 3:13 (2012–2013) er gjennomført en revisjon av regelverket og utarbeidet forskrifter for alle tilskuddsordningene innenfor naturmangfold og friluftsliv. Unntaket er for to ordninger innenfor rovviltområdet der det allerede var gitt forskrifter. Det er også gjennomført revisjon av regelverkene og fastsatt forskrifter for ordninger innenfor forurensingsområdet, og på nyetablerte tilskuddsordninger er det fastsatt regelverk i form av forskrifter.

Riksrevisjonen merker seg at Klima- og miljødepartementet har iverksatt relativt mange tiltak for å imøtekomme Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader.

Riksrevisjonen viser i den forbindelse til at Klima- og miljødepartementet har arbeidet med å utvikle rapporteringen for bruk av midlene for den enkelte tilskuddsordning, slik at den blir mer presis. Riksrevisjonen registrerer i tillegg at departementet vil arbeide med å videreutvikle rapporteringen om måloppnåelse for den enkelte tilskuddsordning. Videre har departementet igangsatt evalueringer av flere av tilskuddsord-

ningene for å vurdere hvordan de bidrar til å nå de nasjonale målene.

Riksrevisjonen anser det som positivt at Klima- og miljødepartementet over flere år har iverksatt tiltak for å sikre at forvaltningen av tilskuddsordningene er i samsvar med prinsipper for god forvaltningsskikk. Tiltakene omfatter både styringssignaler som blir gitt gjennom tildelingsbrevene, videreutvikling av det elektroniske saksbehandlingssystemet for tilskuddsforvaltningen og gjennomgang av saksbehandlingspraksis, med påfølgende utarbeidelse av prosessbeskrivelser og retningslinjer.

Riksrevisjonen registrerer ellers at fylkesmennene har intensivert arbeidet med å kartlegge og overvåke prioriterte arter, og på den måten fått økt kunnskap om artene. Det er imidlertid fortsatt ikke god nok kartlegging av utvalgte naturtyper. Riksrevisjonen merker seg Klima- og miljødepartementets uttalelse om at Miljødirektoratet vil rette oppmerksomheten mot utvikling av kartleggingsmetodikk og organisering for å kunne ivareta kartleggingsbehovet for utvalgte naturtyper framover.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.7 Riksrevisjonens undersøkelse om effektivitet og resultatoppnåelse i Helsedirektoratet – Dokument 3:3 (2013–2014)

INNLEDNING

Dokument 3:3 (2013–2014) *Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet og resultatoppnåelse i Helsedirektoratet* ble sendt til Stortinget 19. november 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 25. februar 2014, jf. Innst. 136 S (2013–2014). Saken ble behandlet i Stortinget 20. mars 2014.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse fra 2013/2014 var å vurdere om Helsedirektoratet forvaltet sine oppgaver effektivt, om ledelsen hadde etablert hensiktsmessige systemer for styring og oppfølging av virksomheten, og om Helse- og omsorgsdepartementet hadde en tilstrekkelig god etatsstyring av direktoratet.

Undersøkelsen omfattet perioden fra 2009 til 2012.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte i Innst. 136 S (2013–2014) at den hadde merket seg Riksrevisjonens funn om at interne arbeidsprosesser i Helsedirektoratet i liten grad evalueres, kartlegges og systematiseres med sikte på forbedring og læring. Komiteen uttrykte derfor en forventning om at Helsedirektoratet settes i stand til å drive systematisk læring, forbedringsarbeid og kvalitetsutvikling i egne arbeidsprosesser.

Komiteen merket seg for øvrig at Helsedirektoratet ville få i oppdrag av departementet å utarbeide en tiltaksplan for oppfølging og implementering av de tiltakene som Riksrevisjonen anbefalte. Komiteen sluttet seg til dette oppdraget.

Komiteen merket seg videre at Helsedirektoratet brukte lang tid på lovfortolkninger, og at fristen for lovfortolkning var overskredet i 74 pst. av tilfellene ut fra hva direktoratet selv mener er rimelig ventetid. Komiteen merket seg også at Helsedirektoratet i liten grad benyttet rapporteringen fra tilskuddsmottakerne til å vurdere blant annet innretningen og resultatene av tilskuddsordningene. Dessuten mente komiteen at arbeidet med nasjonale planer burde systematiseres bedre, slik at tidligere erfaringer blir brukt som en del av grunnlaget for utvikling av nye planer.

Komiteen viste til at Helse- og omsorgsdepartementet årlig formidlet et svært omfattende oppdrag til Helsedirektoratet. Komiteen sluttet seg til at mange mål og krav, og dessuten det store innslaget av aktivitetsstyring, førte til at en stor del av direktoratets ressurser var bundet opp i oppgaver som var definert av departementet. Dette begrenset ifølge komiteen den friheten direktoratet bør ha til å velge virkemidler og aktiviteter for å nå overordnede mål.

Avslutningsvis understreket komiteen at Riksrevisjonens funn var alvorlig, og at arbeidet med forbedringer måtte systematiseres og prioriteres.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 30. januar 2017 Helse- og omsorgsdepartementet om å gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp Stortingets vedtak, komiteens merknader og Riksrevisjonens anbefalinger i Dokument 3:3 (2013–2014). Departementet svarte i brev av 27. februar 2017.

For ytterligere å følge opp saken intervjuet Riksrevisjonen 27. mars 2017 representanter for Helsedirektoratet. I tillegg er brev, supplerende e-poster, relevante styringsdokumenter og andre dokumenter fra departementet og direktoratet innhentet og gjennomgått.

Riksrevisjonen merker seg at Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet har iverksatt flere tiltak for å imøtekomme kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader i Innst. 136 S (2013–2014) og Riksrevisjonens anbefalinger.

Oppfølgingsundersøkelsen viser at Helse- og omsorgsdepartementet har forbedret deler av etatsstyringen, blant annet prosessene rundt tildeling og prioritering av nye oppgaver gjennom året. Helse- og omsorgsdepartementet har ikke endret målstrukturen i tildelingsbrevet, som fortsatt inneholder mange mål og krav som bærer preg av å være aktiviteter. Riksrevisjonen forutsetter at målstrukturen blir forbedret når omorganiseringen av den sentrale helseforvaltningen er fullført.

Oppfølgingsundersøkelsen viser videre at Helsedirektoratet har gjennomført flere tiltak for å styrke virksomhetsstyringen. Direktoratet har blant annet innført et virksomhetsstyringsverktøy som skal samle styringsinformasjon og tilrettelegge for bedre oppfølgingsar-

beid. Støttesystemer for saksbehandling er utviklet på vesentlige saksområder, blant annet med sikte på å generere bedre styringsinformasjon.

Riksrevisjonen merker seg at Helsedirektoratet kun i begrenset grad har oversikt over saksbehandlingstider og hvor mye ressurser som brukes på ulike oppgaver. Disse manglene i informasjonsgrunnlaget hemmer direktoratets muligheter til å drive god virksomhetsstyring.

Oppfølgingsundersøkelsen viser at Helsedirektoratet fortsatt kan utnytte kommunenes rapportering om tilskuddordningene bedre, slik at etaten får bedre oversikt over hvordan tilskuddsmidler fordeles på målgruppene, og hvilke effekter tilskuddsordningene har. Også Helsedirektoratets offentliggjøring av prinsipielle lovfortolkningssaker, arbeidet med å bedre implementeringen av retningslinjer og veiledere og arbeidet med nasjonale planer kan utvikles videre.

Etter Riksrevisjonens vurdering er det iverksatt tiltak som vil kunne bedre effektiviteten og resultatoppnåelsen i Helsedirektoratet. Flere av tiltakene befinner seg imidlertid i planleggingsfasen, eller de har virket i for kort tid til at det er mulig å evaluere effektene av dem. Det er fortsatt utfordringer på flere områder i etats- og virksomhetsstyringen av Helsedirektoratet.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.8 Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi – Dokument 3:5 (2013–2014)

INNLEDNING

Dokument 3:5 (2013–2014) *Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi* ble overlevert Stortinget 14. januar 2014. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 27. mai 2014, jf. Innst. 220 S (2013–2014).

Stortinget behandlet saken 11. juni 2014.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere i hvilken grad Olje- og energidepartementet i vind- og vannkraftsaker legger til rette for en effektiv konsesjons- og klagesaksbehandling som ivaretar målet om økt fornybar energiproduksjon.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste i Innst. 220 S (2013–2014) til at energi- og miljøkomiteen i Innst. 379 L (2010–2011) om lov om elsertifikater understreket «betydningen av at det legges godt til rette for at en kan realisere Norges halvdel av produksjonsmålsettingen om 26,4 TWh ny fornybar elproduksjon gjennom god tilrettelegging».

Komiteen var enig med Riksrevisjonen i at det er nødvendig å opprettholde tilstrekkelig saksbehandlingsskapitet for å kunne sluttbehandle konsesjonsaker som kan bli omfattet av sertifikatordningen. Å ha kapasitet til å gjennomføre en grundig saksbehandling, også for konsesjoner til nettutbygging, er også viktig for

å kunne ta regional kunnskap om naturmangfold og andre hensyn på alvor. Komiteen minnet om at tydeligere retningslinjer for saksbehandlingen også kan føre til mer effektiv saksbehandling.

Komiteen mente dessuten at det er viktig at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) prioriterer utredninger av hvor det er ledig nettkapasitet, planer om nettinvesteringer eller nært forbruk og hvor konflikten med andre viktige hensyn, som naturmangfold, friluftsliv og folkehelse, reindrift og kulturminnevern, antas å være lav.

RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ba i brev av 21. mars 2017 Olje- og energidepartementet om å gjøre rede for endringer og tiltak som er iverksatt for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader. Departementet svarte i brev av 24. april 2017.

Riksrevisjonen merker seg at Olje- og energidepartementet har iverksatt en rekke tiltak for å imøtekomme Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader, jf. Innst. 220 S (2013–2014).

Økte ressurser til konsesjonsbehandling i departementet og NVE, en forenklet saksbehandlingsprosess og bedre utredningsgrunnlag har økt saksbehandlingskapasiteten. Etter Riksrevisjonens vurdering har NVE behandlet tilstrekkelig mange søknader som utbyggerne kan beslutte å gjennomføre innen fristen for produktionsstart i 2021.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.3 Sak som skal følges videre

1.3.1 Riksrevisjonens undersøkelse av statens arbeid med CO₂-håndtering – Dokument 3:14 (2012–2013)

INNLEDNING

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere hvordan Olje- og energidepartementet sikrer at Stortingets mål om CO₂-håndtering blir realisert, og å belyse årsaker til utviklingen i ressursbruk og framdrift i CO₂-håndteringsprosjektene.

Dokument 3:14 (2012–2013) *Riksrevisjonens undersøkelse av statens arbeid med CO₂-håndtering* ble overlevert Stortinget 17. september 2013. Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling 27. mars 2014, jf. Innst. 161 S (2013–2014), etter en åpen høring 20. og 23. januar og 4. februar 2014. Stortinget behandlet saken 3. april 2014. Riksrevisjonens arbeid ble avsluttet før Stortinget den 16. desember 2013 behandlet og vedtok regjeringens forslag om å skrinlegge fullskalaprojektet på Mongstad, jf. Innst. 92 S (2013–2014) og Prop. 20 S (2013–2014).

Riksrevisjonen anbefalte i Dokument 3:14 (2012–2013) at Olje- og energidepartementet

- forbedrer den samlede risikohåndteringen i statens arbeid med CO₂-håndtering
- sikrer langsiktig bruk av Teknologiseret gjennom blant annet å vurdere ytterligere tiltak for å redusere driftsutgiftene og å motivere til bredere industriell deltakelse
- vurderer tiltak for å styrke Gassnovas arbeid med å utøve kostnadsstyring og medvirke til effektiv framdrift i planleggingen av fullskalaprojektet på Mongstad
- styrker arbeidet med å få på plass juridiske og kommersielle rammebetingelser for transport og lagring av CO₂

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste i Innst. 161 S (2013–2014) til at norsk engasjement for CO₂-fangst og -lagring er av stor betydning, men at det er helt avgjørende å lære av det som er gjort, i det videre arbeidet. Komiteen mente at det er en viktig oppgave for Norge å bidra til å redusere kostnadene ved fangst og lagring av CO₂ fra industri og fossil kraftproduksjon. Komiteen mente videre at det er avgjørende å styrke statens arbeid med kostnadskontroll og effektiv framdrift for eventuelle nye prosjekter. Komiteens flertall viste til at det ikke har vært noen uavhengig kvalitets-sikring av estimater og planer, og mente at det burde vært en langt større åpenhet fra Olje- og energidepartementet og Gassnova for å sørge for en kvalitetssikring.

Komiteens flertall sluttet seg til Riksrevisjonens anbefaling om at Olje- og energidepartementet sikrer langsiktig bruk av Teknologiseret for CO₂-fangst på Mongstad (TCM) gjennom blant annet å vurdere ytterligere tiltak for å redusere driftsutgiftene og å motivere til bredere industriell deltakelse.

Komiteen merket seg at Riksrevisjonen mener en avklaring av juridisk og organisatorisk rammeverk for transport og lagring av CO₂ er en forutsetning for å få på plass et fullskala fangst- og lagringsprosjekt. Komiteen forventet at departementet styrker arbeidet med å få på plass juridiske og kommersielle rammebetingelser for transport og lagring av CO₂.

1.4 Olje- og energidepartementets oppfølging

Riksrevisjonen ba i brev av 21. mars 2017 Olje- og energidepartementet om å gjøre rede for endringer og tiltak som er iverksatt for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader. Departementet svarte i brev av 3. mai 2017.

1.4.1 Regjeringens strategi for CO₂-håndtering

Departementet viser til Prop. 1 S (2014–2015), som beskriver den videre strategien for arbeidet med CO₂-

håndtering, der hovedmålet er å identifisere tiltak som kan bidra til å utvikle teknologien og redusere kostnadene. Tiltakene omfatter forskning, utvikling og demonstrasjon, arbeid med å realisere fullskala demonstrasjonsanlegg, transport, lagring og alternativ bruk av CO₂ og internasjonalt arbeid for å fremme CO₂-håndtering. Departementet viser til at tiltakene skal være gjennomførbare, og at nytten skal stå i et rimelig forhold til kostnaden og risikoen som staten tar.

1.4.2 Risikohåndteringen i statens arbeid med CO₂-håndtering

Olje- og energidepartementet viser til at det i perioden 2012–2015 gjennomførte et styringsprosjekt som blant annet hadde som formål å gjennomgå, forbedre og dokumentere departementets risikostyring. Arbeidet har ført til at det har blitt etablert et felles internt metodeverk som vil styrke departementets vurdering av underliggende etater og tilknyttede selskapers risikovurderinger. Departementet mener at arbeidet har gitt et bedre grunnlag for å utarbeide en samlet risikoprofil for departementets ansvarsområder.

1.4.3 Langsiktig bruk av Teknologisenteret på Mongstad (TCM)

Departementet viser til at Teknologisenteret på Mongstad (TCM) er et bærende element i arbeidet med CO₂-håndtering, og at partnerskapet i TCM har arbeidet med å redusere driftskostnadene ved anlegget. Statens andel av driftskostnadene ble i statsbudsjettet for 2013 anslått til å utgjøre 245 mill. kroner, mens det i statsbudsjettet for 2017 er budsjettet med 200 mill. kroner i driftskostnader.

Departementet ba i 2015 Gassnova evaluere måloppnåelsen for TCM og vurdere anleggets videre relevans etter at avtaleperioden har utløpt, det vil si i august 2017. Gassnova konkluderte med at anlegget har bidratt til å redusere kostnader og risiko forbundet med CO₂-fangstteknologi, og at det har en viktig rolle i arbeidet med å videreutvikle teknologiene og fullskalaprojekter, for eksempel opplæring av framtidige operatører av fangstanlegg.

Departementet opplyser at Gassnovas vurderinger inngår i departementets grunnlag for å anbefale videre drift på TCM. Staten har forhandlet fram utkast til nye avtaler med private aktører om å videreføre TCM, i første omgang i tre år etter at nåværende avtaler har løpt ut. Departementet foreslår at TCM blir delt i et driftsselskap og et eierselskap. Forslaget til ny avtalestruktur legger etter departementets vurdering godt til rette for økt industriell deltakelse på TCM. Stortinget sluttet seg til departementets forslag 21. juni 2017, og EFTAs overvåkingorgan godkjente 8. august 2017 at Norge forlenger statsstøtten til TCM i tre år.

1.4.4 Gassnovas videre arbeid med fullskala CO₂-fangstprosjekter

Departementet viser til at ambisjonen om å realisere minst ett fullskalaanlegg innen 2020 ligger til grunn for arbeidet med å kartlegge mulighetene for CO₂-håndtering i Norge, jf. Prop. 1 S (2014–2015).

Ifølge departementet har erfaringene fra planleggingen av fullskalaprojektene på Kårstø og Mongstad samt erfaringene fra utbygging og drift av TCM vært svært viktige i forbindelse med arbeidet med å utarbeide og følge opp strategien for CO₂-håndtering, inkludert arbeidet med fullskala CO₂-håndtering. Departementet viser til at det forutsetter at et fullskalaprojekt skal følge et industrielt prosjektmodningsløp, og at det er dette løpet som bestemmer framdriftsplanen for prosjektet. Det har blant annet blitt utarbeidet en konseptvalg-utredning for tre mulige anlegg, og det er gjennomført en ekstern kvalitetssikring (KS1), som ifølge departementet også har bidratt til å klargjøre formålet med fullskalaprojektet.

1.4.5 Juridiske og kommersielle rammebetingelser for transport og lagring av CO₂

Olje- og energidepartementet viser til at det i 2014 ble fastsatt forskrifter som iverksetter EUs direktiv om geologisk lagring av CO₂ (2009/31/EC). Direktivet ble gjennomført i norsk rett ved et nytt kapittel i forureningsforskriften og petroleumsforskriften og en ny forskrift om utnyttelse av undersjøiske reservoarer på kontinentalsokkelen til lagring av CO₂ og om transport av CO₂ på kontinentalsokkelen.

Departementet viser videre til at dagens priser på utslipp (kvoter og avgifter) er for lave til at markedet ser noen grunn til å utvikle og ta i bruk CO₂-håndtering. Inntil utslippsprisene er høye nok til å gjøre CO₂-håndtering lønnsomt, er det nødvendig med støtte fra staten for å gjennomføre CO₂-håndteringsprosjekter, som transport og lagring av CO₂. Departementet mener derfor at staten i første omgang må vurdere hvordan denne støtten bør innrettes. Departementet og Gassnova har gjennomført en rekke sonderingsmøter med fangst- og lagringsaktørene om hva som skal til for å få markedet til å utvikle og ta i bruk CO₂-håndtering, og hvordan kostnader og risiko i utbyggings- og driftsfasen skal deles. Departementet viser til at disse temaene vil bli nærmere utredet i neste fase av arbeidet, og forhandlinger med aktuelle aktører vil bli gjennomført. En finansieringsmodell for å sikre en første fullskalakjede vil innebære en viss grad av skreddersøm, men erfaringene fra dette arbeidet vil være viktige i vurderingen av mulige finansieringsmodeller for framtidige CO₂-fangst- og lagringsprosjekter.

1.5 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen merker seg at Olje- og energidepartementet har iverksatt flere tiltak for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader, jf. Innst. 161 S (2013–2014). Driftskostnadene ved Teknologisenteret på Mongstad har blitt redusert, og aktørene har kommet fram til avtaler om videre drift. Riksrevisjonen merker seg videre at det er gjennomført en konseptvalgutredning for fullskala CO₂-fangstprosjekter som har blitt kvalitetssikret i tråd med statens ordning for kvalitetssikring av store offentlige prosjekter (KS1). Tre industriaktører fortsetter studier av CO₂-fangst ved sine anlegg. Det juridiske rammeverket for transport og lagring av CO₂ på kontinental-sokkelen er vedtatt.

Riksrevisjonen registrerer at departementet fortsatt arbeider med å finne en finansieringsmodell for å sikre en fullskalakjede fra fangst til lagring med kommersielle aktører. Riksrevisjonen registrerer også departementets arbeid med å styrke risikostyringen.

Riksrevisjonen merker seg at departementet fortsatt anser den lave prisen på CO₂-utslipp sammenlignet med kostnadene ved CO₂-håndtering som den viktigste barrieren for kommersielle aktører med hensyn til å ta i bruk CO₂-håndtering, og at statens engasjement derfor fortsatt vil være viktig.

Riksrevisjonen vil følge saken videre.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen og Magne Rommetveit, fra Høyre, Svein Harberg og Bente Stein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til oppfølgingen av de ni forvaltningsrevisjonene som er omtalt i sakens tekniske sammendrag, og deler Riksrevisjonens syn på at åtte av dem kan avsluttes.

Komiteen er videre enig med Riksrevisjonen i at undersøkelsen av statens arbeid med CO₂-håndtering,

Dokument 3:14 (2012–2013), krever ytterligere oppfølging.

Komiteen viser til at utgangspunktet for undersøkelsen var å vurdere hvordan Olje- og energidepartementet sikret at Stortingets mål om CO₂-håndtering ble realisert, og å belyse årsaker til utviklingen i ressursbruk og fremdrift i CO₂-prosjektene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener regjeringens manglende framdrift med å avklare en finansieringsmodell for fullskala fangst og lagring av CO₂ er det avgjørende hinderet for å kunne sikre investeringsbeslutninger hos kommersielle aktører. Flertallet mener framdriften til regjeringen er for treg, og at regjeringen til nå ikke har ivaretatt Stortingets mål om å realisere minst ett fullskala anlegg for CO₂-fangst og -lagring i Norge innen 2020.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti registrerer at departementet har iverksatt tiltak for å følge opp Stortingets intensjoner, men at det fortsatt arbeides med å finne en finansieringsmodell for en fullskalakjede fra fangst til lagring med kommersielle aktører. I tillegg arbeides det med å styrke risikostyringen. Disse medlemmer har merket seg at departementet viser til den lave prisen på CO₂-utslipp sammenlignet med kostnadene ved CO₂-håndtering som det største hinderet for å engasjere kommersielle aktører, og vil understreke viktigheten av statlig engasjement for å sikre fullskala CO₂-håndtering.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:1 (2017–2018) – Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 9. januar 2018

Dag Terje Andersen

leder og ordfører

